Criminologia I

Prof. Dra. Virginia Soldino Garmendia

Departament de Dret Penal

Institut Universitari d'Investigació en Criminologia i Ciències Penals

virginia.soldino@uv.es

Tema 3
Funcions de la criminologia

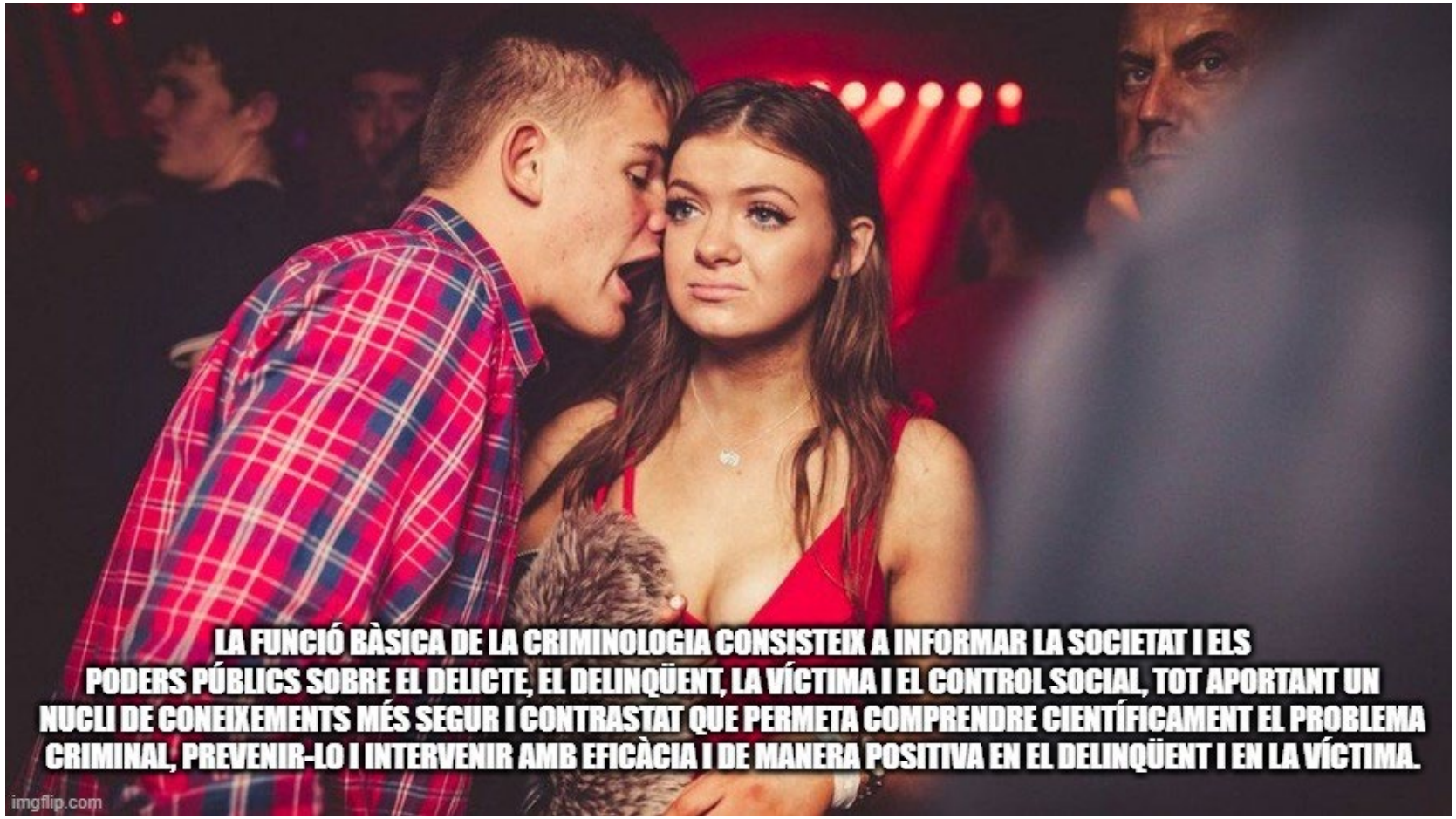

El saber criminològic com a saber científic, dinàmic i pràctic sobre el problema criminal.

- Crisi del paradigma causal explicatiu: causa → factor de risc
- Nucli de coneixement: saber sistemàtic, ordenat, generalitzador, però provisional, inacabat, obert als resultats de les investigacions interdisciplinàries.
- Ciència pràctica: cerca de criteris i pautes de solució dels problemes socials.

Àmbit d'intervenció de la criminologia

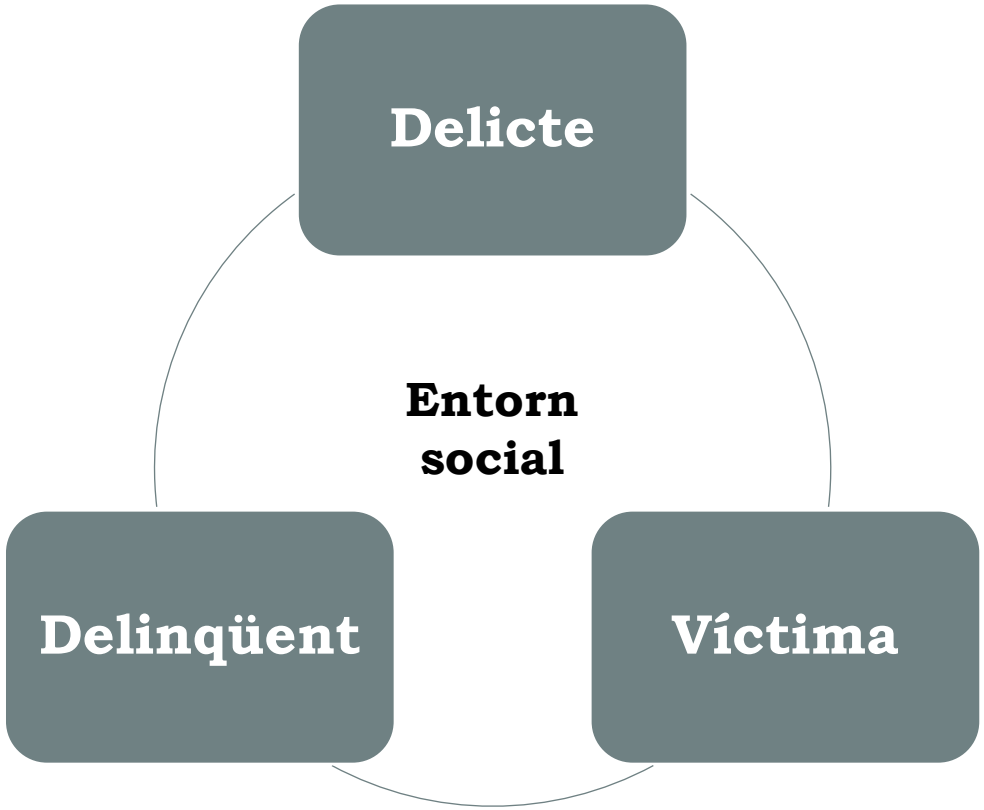

Competències específiques del grau en Criminologia UV

- E01: Saber utilitzar termes criminològics i de seguretat en llengua anglesa.
- E02: Saber identificar la diversitat i la desigualtat social i les seues conseqüències en relació amb el fet delictiu, la victimització i les respostes davant el crim i la desviació.
- E03: Saber dissenyar programes orientats a la prevenció de la reincidència i la victimització.
- E04: Saber aplicar les tècniques i les estratègies per a l'avaluació i la predicció de la conducta criminal.
- E05: Identificar els factors de risc delictiu en els il·lícits administratius i saber realitzar programes per a prevenir-los.
- E06: Saber aplicar tècniques criminològiques i mesures de seguretat específiques per a la protecció de les persones, dels béns i del medi.
- E07: Ser capaç de dissenyar estratègies per resoldre conflictes concrets en els contextos penal i criminològic.
- E08: Ser capaç d'aplicar els coneixements psicosocials a l'estudi i la comprensió de les noves formes de criminalitat.
- E09: Ser capaç d'analitzar el delicte, el delinqüent i la víctima i dissenyar estratègies de prevenció i d'intervenció, des del respecte als drets humans, la igualtat entre homes i dones, la pau, la sostenibilitat, l'accessibilitat universal i el disseny per a tothom i els valors democràtics.
- E10: Conèixer i saber utilitzar el sistema de fonts de l'ordenament jurídic espanyol.

Competències específiques del grau en Criminologia UV

- E11: Saber aplicar les teories criminològiques per explicar la delinqüència i poder prevenir la comissió de delictes.
- E12: Saber interpretar les fonts i les bases de dades relacionades amb la criminalitat.
- E13: Saber traslladar a un informe criminològic les dades psicològiques, socials i jurídiques de rellevància criminològica.
- E14: Saber seleccionar les dades amb rellevància criminològica que siguen útils per emetre una resolució judicial.
- E15: Saber atendre les necessitats de la víctima, amb una referència especial a les víctimes de violència de gènere o als menors.
- E16: Aportar dades i informes per al control i el seguiment de les mesures d'excarceració assessorant el jutjat de vigilància en les resolucions.
- E17: Ser capaços d'elaborar informes per avaluar les situacions de risc dels menors, mesures aplicables als infractors i mesures de protecció als que estiguen en situació d'abandó.
- E18: Saber aplicar les teories criminològiques en l'elaboració de polítiques públiques centrades en la prevenció del delicte i l'atenció a la víctima.
- E19: Saber fer estudis en barris marginals o d'acció social preferent i elaborar estratègies de prevenció o intervenció de la criminalitat.
- E20: Saber plasmar en un informe els instruments idonis per a la reinserció social i la reducció dels efectes nocius de la presó.

Competències específiques del grau en Criminologia UV

- E21: Saber aplicar les tècniques d'investigació adequades per a la persecució de delictes i la resolució de conflictes socials, que garantisquen la seguretat ciutadana i els drets fonamentals.
- E22: Saber assessorar en la interpretació i la valoració dels informes forenses.
- E23: Saber dissenyar plans d'integració social, actuació urbanística i mediambiental, que posen atenció especial en els fenòmens socials excloents.
- E24: Conèixer el model polític i territorial de l'Estat.
- E25: Ser capaç de sortir-se'n en l'estructura estatal i administrativa, diferenciant els diversos òrgans de les administracions públiques.
- E26: Conèixer el contingut i l'abast de les sancions penals, especialment la pena de presó, els treballs en benefici de la comunitat i totes la resta d'alternatives a les penes privatives de llibertat.

Rols de la Criminologia

- Control i prevenció del delicte.
- Legitimació o crítica de l'ordre social.
- Informació sobre el problema criminal:
  - Explicació científica del fenomen criminal (models teòrics), de la seua gènesi, dinàmica i principals variables.
  - Mesurament del delicte: xifra negra (delictes comesos no coneguts i no inclosos en estadístiques de criminalitat).
  - Prevenció del delicte:
    - Intervenció penal nociva intrínsecament.
    - Complexitat del mecanisme dissuasiu.
    - Possibilitat d'ampliar l'àmbit de la intervenció a tots els actors del delicte.
  - Intervenció amb el delinqüent i la víctima.
  - Coordinar i integrar els coneixements sobre el crim, el delinqüent i el control social derivats d'altres disciplines.

Taula 2. Trets diferencials de la Criminologia en relació disciplines afins

Disciplina	Trets diferenciadors	Valor afegit
Criminologia	Anàlisi, prevenció i intervenció multidisciplinar, especialista en el delicte i tot el que l'envolta.	Curiositat científica, capacitat d'explicació científica del delicte, d'avaluar factors de risc i protecció de conductes delictives i victimització. Capacitat de determinar el risc d'una conducta.
Educació Social	Intervenció o anàlisis dins de l'àmbit socioeducatiu, desenvolupament comunitari i acció social; persones en situacions de vulnerabilitat. Promoció social i cultural de l'individu.	Detecció de necessitats de la persona, especialment relacionades amb l'aprenentatge i desenvolupament personal a l'àmbit social.
Treball Social	Intervenció amb persones que es troben en situacions de risc, conflicte o vulneració dels seus drets socials i civils.	Capacitat d'identificar factors de risc i protecció de l'exclusió, així com a certificar les situacions d'exclusió de la persona.
Psicologia	Intervenció i anàlisi de la conducta humana i processos mentals i al individu en relació a la seva salut integral.	Capacitat diagnòstica individual i global de la persona.
Dret	Definició i anàlisi del marc normatiu que regula les relacions socials i institucionals mitjançant un sistema de lleis i normes que garanteixin l'ordre social, la convivència i la justícia.	Proporciona eines per interpretar, aplicar i fer complir les normes que estructuren la societat, oferint mecanismes per resoldre conflictes i protegir els drets individuals i col·lectius.
Sociologia	Anàlisi i conceptualització de les societats o grups des d'una vessant etnocèntrica.	Capacitat d'anàlisi de les relacions humanes i socials i les causes que originen els canvis socials.
Pedagogia	Intervenció i anàlisi de sistemes socioeducatius de diversos àmbits com l'acadèmic formal, àmbit socioeducatiu amb persones en situacions de vulnerabilitat, àmbit del lleure, empresa, RRHH, etc.	Capacitat d'anàlisi de sistemes per fer-los més eficients, acompanyament en dificultats relacionades amb l'aprenentatge i desenvolupament personal en qualsevol àmbit, coneixement en processos educatius diversos.

Hernáez et al., 2025

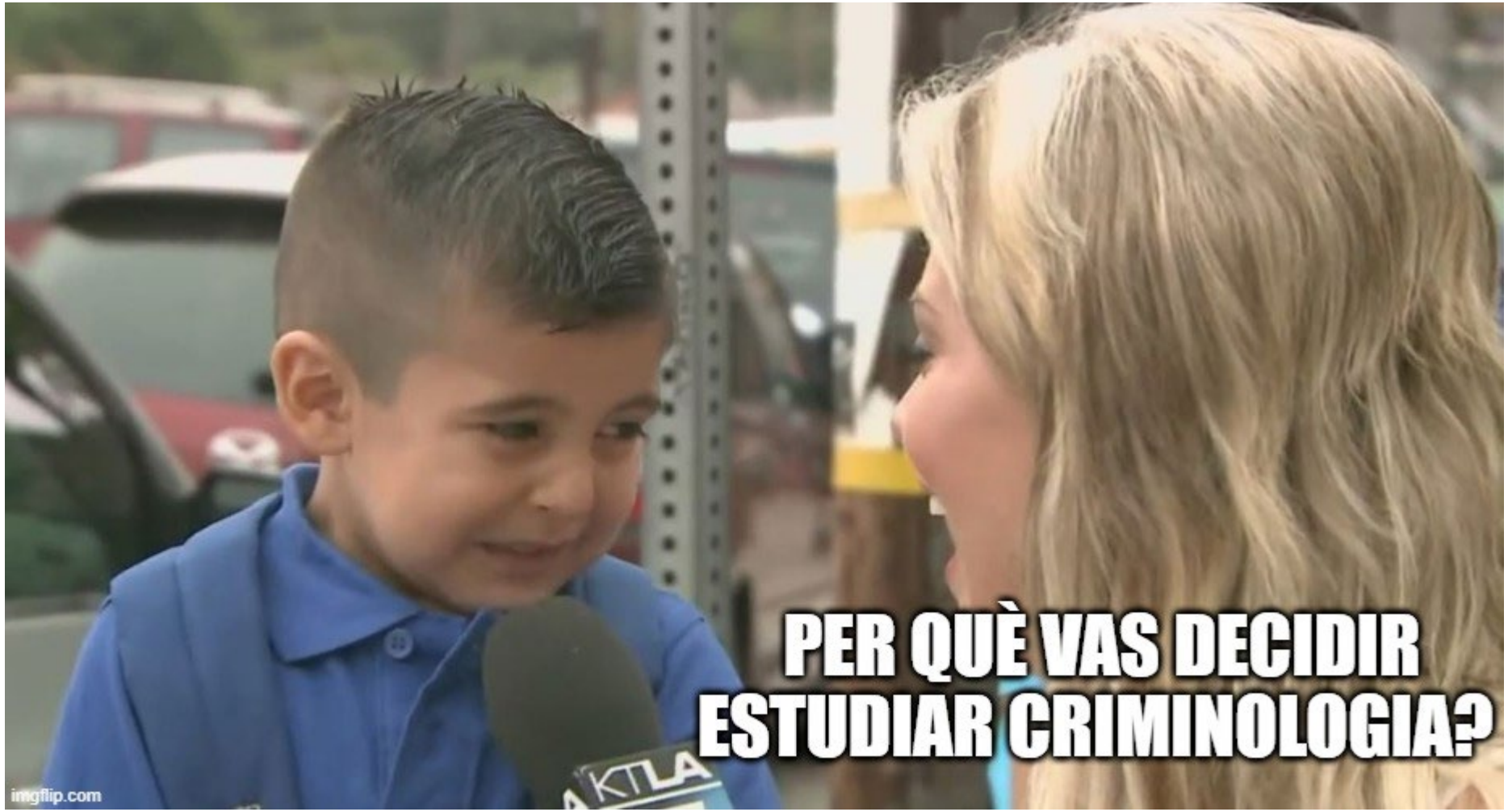
PER QUÈ VAS DECIDIR
ESTUDIAR CRIMINOLOGIA?
imgflip.com
KTLA

Estudi d'inserció laboral (EIL) del grau en Criminologia (UV)

L'última edició de l'Estudi d'inserció laboral (EIL) del grau en Criminologia de la UV analitza la inserció laboral d'una mostra de 91 graduats que van finalitzar els estudis en el curs acadèmic 2019/2020 (Bas Cerdà et al., 2024). Les entrevistes es van realitzar en 2022, dos anys després de l'obtenció del títol.

- Resultats:
  - Menys de la meitat dels enquestats (45,1 %) van indicar dedicar-se o tenir al cap dedicar-se professionalment a la criminologia i només el 37,3 % triaria la mateixa titulació si començara novament els estudis. Tots dos percentatges són inferiors als obtinguts en enquestes d'anys anteriors (2017, 2019 i 2021) i als d'altres graus impartits a la Facultat de Dret.
  - Només el 24,2 % dels graduats va realitzar pràctiques voluntàries (extracurriculars) durant els estudis, xifra que representa aproximadament la meitat de la mitjana de la UV. També se subratlla el baix percentatge d'enquestats que van participar en algun programa d'intercanvi universitari internacional (2,2 %).

Estudi d'inserció laboral (EIL) del grau en Criminologia (UV)

- Resultats:
  - Després de finalitzar el Grau, el 80,2 % dels enquestats van continuar formant-se. Dins d'aquesta formació complementària, destaquen els estudis de màster oficial i els estudis d'idiomes. El percentatge d'enquestats que es van matricular en altres estudis de grau (9,6 %) va ser el doble de la mitjana de la UV (4,5 %). A més, el 69,2 % dels enquestats va indicar estar preparant algun tipus d'oposició, un percentatge superior al d'altres graus de la Facultat de Dret (51,4 %).
  - Quant a la situació laboral, el 88,9 % dels enquestats tenia un contracte laboral en el moment de l'entrevista. Entre ells, la majoria treballava com a dependent/a de botiga (n = 9), en les forces i cossos de seguretat de l'Estat (n = 5) o com a caixer/a de supermercat o comerç (n = 4). És important assenyalar que, en preguntar-los sobre les característiques del treball actual o l'últim treball, només en el 33,3 % dels casos aquest requeria estudis universitaris i estava bastant o molt relacionat amb el títol. Aquest percentatge és significativament inferior a l'obtingut en altres graus de la Facultat de Dret (60,5 %) i a la mitjana de la UV (66,4 %).

Estudi d'inserció laboral (EIL) del grau en Criminologia (UV)

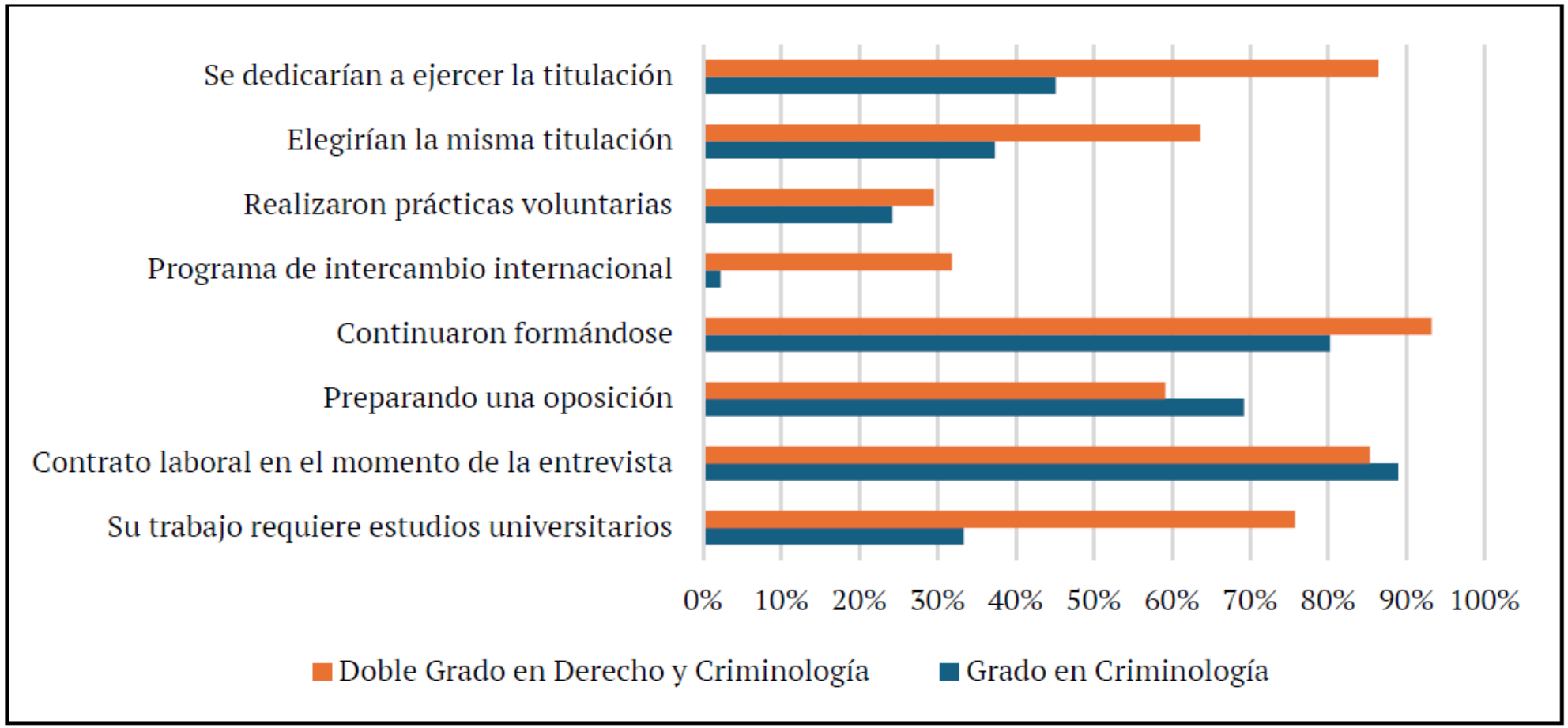

Figura 4. Resultados del Estudio de Inserción Laboral. Grado en Criminología y doble Grado en Derecho y Criminología (graduados curso 2019/2020).

Estadístiques d'inserció laboral dels titulats i les titulades de la Universitat de València

https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMTY1NTU1MDYtNmNhZS00OTk5LWIzOTgtMzQ5MDQxOGY2MDljIiwidCI6ImMzM2NhNmU5LTg2MzAtNGM4OC04YWY3LTVjZDBkYjkxMDI4YiIsImMiOjh9

On treballen els criminòlegs?

Projecte Criminologia en acció

Aprenentatge pràctic amb professionals de l'àrea

https://www.youtube.com/watch?v=fsc6EptHQHU&list=PLiPJNI1xCP1tvGftrepCIzVOlKfDCx7xf&index=4

XII Jornades sobre Eixides Professionals

https://www.youtube.com/watch?v=mgA1xgPJXr4&t=1126s

- Marisa Prior Carrillo. Cap del Servei d'Assistència a les Víctimes del Delicte de la Generalitat Valenciana. 2:02
- Cristina López. Criminòloga i Directora Màster en Mediació Universitat Internacional de València. 17:30
- Octavio Morellá. Degà del Col·legi Oficial de Detectius Privats de la Comunitat Valenciana. 33:43
- José María Nacarino Lorente. Guàrdia Civil. 43:10
- Luis Moreno. Inspector de la Policia Nacional. Delegat de Participació Ciutadana. 1:00:47

REFERÈNCIES (MATERIAL D'ESTUDI)

- Bas Cerdá, M. C., Montañana Saeed, F. i Torres Grafiada, M. J. (2024). *Informe de l'Estudi d'Inserció Laboral dels graduats i graduades de la Universitat de València del curs 2019/2020. Grau en Criminologia*. Vicerectorat de Formació Permanent, Transformació Docent i Ocupació. UVocupació, Àrea d'Estudis i Análisis.
- García-Pablos de Molina, A. (2016). Funciones de la criminología. En A. García-Pablos de Molina, *Criminología: una introducción a sus fundamentos teóricos* (8a ed., pàg. 210-236). Tirant lo Blanch.
- Hernáez, A., Blanch, M. i Fortià, S. (2025). *Paper dels i les professionals de la Criminologia al Departament de Justícia i Qualitat democràtica*. Generalitat de Catalunya. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.